nostras æquo animo consideret, inveniet, in eis nos primo rogare Deum, ut preces Sanctorum suscipiat, & per Dominum Jesum Christum, ea quæ per ipsos ab eo petimus, largiatur.

XLII. Ad id, quod additur, dico, falsum supponere, nimirum, quod ponamus preces Sanctorum, sive mortuorum, sive viventium, ut suppleant aliquod, quod desit passioni, & meritis Christi, quasi ille non sit Patri satis acceptus. Cum eas ponamus, ut nobis supplicibus se jungant, & suppleant id quod deest ex parte nostra, qui sæpe sumus minus dispositi, & minus digni, ut ea quæ in nomine Christi petimus obtineamus. Nam Deus pater omnia quidem cum Christo nobis donavit, sed alia sine prævia nostra oratione, ac dispositione ut fidem, & primam gratiam, alia vero non nisi media oratione nostra, vel aliorum, per peccatorum veniam, virtutum incrementum, perseverantiam: alioquin ex eo quod Pater cum Christo omnia donavit, inferri deberet, non solum orationes Sanctorum, sive viventium, sive in Cælis regnantium esse superfluas, sed etiam superfluum esse, nos pro nobis orare.

XLIII. Demum objiciunt. Sanctorum invocatio ethnica superstitione non caret. Nam sicut Ethnici unam rem ab uno ex suis Diis petebant, ab alio aliam, unum uni rei præficiebant, alteri alium; ita nos unum invocamus contra pestem, alium contra dolorem dentium, alium oculorum &c.

XLIV. Hæc objectio, quam hodierno tempore magnificant Calvinus, ac cæteri ejusdem furfuris, est antiqua querimonia Juliani Apostatæ apud Cyrillum, *l. 6. in Julianum*, Manichæorum apud Augustin. *l. 20. contra Faustum*, *c.* 4. & Vigilantii apud D. Hieron. *l. in Vigilantium*. Omnes enim isti conquerebantur, quod Christiani verterint Idola in Martyres, quos votis similibus colerent. Unde cum hos præfati Patres impugnent; videant Acatholici moderni, a quibus sua dogmata hauserint, eosque pudeat.

XLV. Respondeo igitur Deum posse, si voluerit, per quemlibet Sanctorum omnia concedere, sicut & sine Sanctis multa, & etiam omnia dare: interdum autem velle aliquod miraculum intercessione unius magis, quam alterius operari. Sed quare? quia vult. Quis autem novit consilium Dei? aut quis ei dicere potest, cur ita facis? sic per unum Sanctum multas gratias concedit, & per alterum merito forte majorem, paucas, vel etiam nullas, quia spiritus Dei dividit singulis prout vult. Ita S. Aug. *Ep.* 137. modo 78. *ad Clerum & Seniores Hipponensis Ecclesiæ*, dicens: *Ubique quidem Deus est, & nullo continetur, vel includitur loco quo condidit omnia, & eum a veris adoratoribus in spiritu, & veritate oportet adorari, ut in occulto exaudiens, in occulto etiam justificet, & coronet. Verumtamen ad ista, quæ hominibus visibiliter nota sunt, quis potest ejus consilium perscrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, ubi Beati Felicis Nolensis corpus conditum est, quo volui ut pergerent; quia inde nobis facilius fideliusque scribi potest, quidquid in eorum aliquo divinitus fuerit propalatum. Nam & nos novimus Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter & terribiliter Dæmones confitentur, furem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falsum jurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere. Numquid non & Africa Sanctorum corporibus plena est? Et tamen nusquam hic scimus talia fieri. Sicut enim quod Apostolus dicit*: Non omnes *Sancti* habent dona curationum, nec omnes habent dijudicationem spirituum; *Ita nec in omnibus memoriis Sanctorum ista fieri voluit ille, qui dividit propria unicuique prout vult*. Ita S. Augustinus.

QUÆSTIO VI.

De Sanctorum Canonizatione.

EGimus de animarum Sanctarum in Cælis regnantium invocatione. Quia tamen, ut saltem publice invocentur, requiritur, ut ab Ecclesia tamquam tales sint declaratæ, quæ declaratio *Canonizatio* dici consuevit: Idcirco de hac præsens quæstio inquiret, quid sit, ad quem spectet, & an tale judicium sit certum.

DUBIUM I.

Quid sit Canonizatio:

§. I.

Profana origo, & de Apotheosi.

I. CAnonizatio, quæ a *Canone* dicitur, seu Catalogo, tamquam inscriptio in canone, seu catalogo, in usu fuit superstitioso apud Romanos, Gentiles, & dicebatur *Apotheosis*, a verbo *Apotheo* quod est *inter Deos refero*. Unde Apotheosis erat alicujus defuncti inter Deos relatio. Cujus mos a Cæsare Augusto primum institutus fuit, deinde a Tiberio instauratus: quique eo honore erant affecti, inter Deos, seu divos relati dicebantur.

II. Ritus autem ex Dione, & Herodiano hic erat. Postquam in Imperio successor rostra ascenderat, defunctumque Imperatorem laudaverat, Senatoribus adstantibus, & lugentibus, erat lectus ex ebore & auro factus stragulis purpureis, auroque intextis ornatus, & subtus illum tamquam in feretro defuncti corpus jacebat occultum. Ante omnia vero statua ejus cerea vestitu triumphali ex palatio ferebatur ab iis, qui in sequentem annum magistratus designati fuerant, deinde ex curia altera aurea, tertia curru triumphali vehebatur: ferebantur etiam statuæ majorum, & propinquorum ipsius qui e vita decesserant. Aderant etiam pictæ omnes Provinciæ, & nationes, quæ aut in societatem ab ipso receptæ, aut devictæ fuerant. Ita extra urbem in campum martium veniebant: ibi rogus, sive, suggestus quidam specie quadrangula æquis lateribus assurgebat in tabernaculi formam impletus interius aridis fomitibus, exterius autem stragulis, & eburneis signis intextis. Super istud alia tabernacula assurgebant, in quorum supremo currus inauratus, quo mortuus Imperator olim vehebatur, erat collatus. His celebratis, Imperator successor facem capiebat, eamque tabernaculo admovebat, tum Consules, & cæteri Magistratus ordine ignem subjiciebant, cunctaque illico fomitibus, odoramentisque referta valido igne corripiebantur: mox a suprema tabernaculi, seu rogi parte Aquila demittebatur, qua in Cælum ipsam Principis animam deferri credebatur. Et ex tunc defunctus Imperator una cum cæteris numinibus colebatur. Consuetudo autem erat referendi in Deos Imperatores post mortem, ut omnes hoc honore donarentur. Hinc Svetonius, *in cap.* 4. factum illud Vespasiani dictum refert, qui *prima morbi accessione*, *inquit*, *puto Deus fio*.

III. Nec solum apud Romanos, sed & apud alias gentes hæc omnes deificandi invaluerat consuetudo. Tum quia eos quos ut Deos colebant, homines fuisse certum est, & maxime de Hercule, Libero, Castoribus; & de Alexandro Macedone præter Plutarchum, & Qu. Curtium refert Ælianus Variar. hist. l. 5. c. 12. Quod *Convocata Atheniensium concione, Demades surgens decreto jussit, ut Alexander scriberetur Deus decimus tertius*. Et cum indignum hoc Græcis videretur, multa centum talentorum Demadi irrogata est. Immo Alexandrum hunc honorem ambiisse etiam dum viveret, colligitur ex eodem Æliano, *l. 9. c.* 37. ubi refert, Olympiadem matrem ita ei scripsisse: *O fili, tu vero cum inter cælites locari volueris, & id perficere summo studio conatus sis, nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale, & par jus est, particeps fieri potes, terræque simul, & sepulturæ*. Qua effræni ambitione elatus maxime fuit, cum superata Perside, devictoque Dario, se *filium Jovis* appellari voluit.

§. II.

Sacræ Canonizationis origo.

IV. OMissa gentilium superstitione referendi in Deos mortales homines, eosque plerumque flagitiosos, transeo ad quærendam originem sacræ consuetudinis inscribendi catalogo, non Deorum, sed servorum, & amicorum Dei, viros, quorum vita fide, ac pietate eluxit.

Hujus aliqua initia deteguntur in *Lege veteri*, *Ecclesiastici* 44. ubi Sirachides proponit universæ Ecclesiæ veteri celebrandos, & memoria colendos viros, qui dum viverent fide ac pietate insignes fuerunt: *Laudemus* (inquit) *viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua . . . Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus . . . Corpora eorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem, & generationem. Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia*. Hos autem viros gloriosos recensens inferius dicit fuisse Henoch, Noe, Abraham, Isaac, Jacob, Moysen, & successive omnes alios, sive Sacerdotes, sive Prophetas zelo, sapientia, fide, ac pietate claros. Non posset autem dicere, quod laudem nuntiat Ecclesia, & alia, nisi Ecclesia vetus eos Sanctorum albo inscripsisset. De iisdem similia habet Stephanus, *Act.* 7. Idem confirmat Paulus, *Heb.* 11. ubi recenset omnes, qui ab initio mundi testimonio fidei probati fuerunt, & consequenter, ut sancti habiti, quamvis nondum accepissent repromissionem gloriæ, quia nondum auctor fidei Jesus passione, & morte sua Cælos aperuerat.

V. Hinc celebrior cœpit esse Sanctorum Canonizatio in nova lege, sicut & sanctitas. Cum enim Sanctum apud Ethnicos esset illud, quod sanguine victimæ esset consecratum, aut conspersum, teste Isidoro, *l.* 5. *Etymolog. cap.* 4. Cum etiam in veteri lege omnia sanguine animalium sanctificarentur, ac mundarentur, juxta dictum Pauli, *Hebr. 9. v.* 22. Et omnia pene in sanguine secundum legem mundantur, & sine sanguinis effusione non fit remissio; Quanto mundiores, & sanctiores erunt Sancti novæ legis, qui in sanguine agni immaculati mundati, & sanctificati, Apoc. 1. v. 5. *Qui lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo*: in Cælos admissi cum Christo regnant?

Quamvis autem initio Ecclesiæ, Christiani omnes indistincte *Sancti* appellarentur, ut a Paulo Roman. 1. v. 7. 2. Cor. 13. v. 12. *Salutant vos omnes Sancti*, & a Luca, *Act. 9. v.* 13. ubi Ananias: *Domine* (inquit) *audivi a multis de viro hoc* (Saulo) *quanta mala fecerit Sanctis tuis in Jerusalem*; & hoc nomine a posteris Ignatio, Polycarpo, Tertulliano &c. vocati fuerint. Et apud Ethnicos Græcos *Hosii*, hoc est Sancti honoris gratia vocarentur Sacerdotes. Attamen tractu temporis obtinuit usus, ut illi soli Sancti ab Ecclesia dicerentur, quos Ecclesiæ declaratione in eminentiori virtutis, & sanctitatis gradu heroico vixisse, & usque ad finem perseverasse constitisset.

VI. Ex his incipit apparere, nullo unquam tempore viros, cæteroquin in sanctitate mortuos, publice habitos fuisse, ut Sanctos, nisi Ecclesiæ declaratione, vel quasi canonizatione accedente.

Hujus tamen non semper idem ritus, ac solemnitas fuit. Primis Ecclesiæ seculis a Notariis, & Diaconibus ad id delegatis, virtutes, miracula, actaque omnia quæ verum sanctitatis testimonium exhiberent, ac si Martyres fuissent veram pro Christi fide mortem probarent, annotabantur, & describebantur. Ex hoc annotandi, ac describendi ritu orta fuerunt varia Martyrologia, quæ tum apud Latinos, tum apud Græcos etiam nunc extant.

Hunc ritum adnotandi acta, virtutes, & diem mortis, præcipue Martyrum, institutum fuisse credimus, *anno Christi* 93. a S. Clemente I. Rom. Pont. de quo scribit Anastasius Bibliothecarius cum aliis, quod septem urbis regiones Notariis divisit, eisque jussit, ut res Martyrum gestas conscriberent. Ritum S. Anterus Papa, *anno* 236. innovavit, præcipiens, ut res Martyrum gestæ diligenter exquisitæ, & a Notariis conscriptæ in ærarium Ecclesiæ reponerentur. S. Fabianus Notariis septem totidem Diaconos adjunxit, mandans ut res Martyrum gestas, ac dies mortis eorumdem a Notariis conscriptos, ad cæterorum exemplum, qui Christi fidem profitebantur, colligerent. Sanctus denique Felix I. *anno* 271. Martyrum gloriæ, & fidelium exemplo consulens, decrevit, ut singulis quoque annis sacrificia in eorumdem Martyrum memoriam celebrarentur, quæ sane res canonizatum jam Sanctum declarans, a ceteris qui successerunt Pontificibus, observata fuit.

VII. Hujus consuetudinis servandæ in Africa solicitus S. Cyprianus, Ep. 37. *Dies* (inquit) *eorum* (Martyrum) *quibus excedunt adnotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus. Quamquam Tertullus fidelissimus, & devotissimus frater noster . . . scripserit, & scribat, ac significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriosæ mortis exitu transeunt, & celebrentur hic a nobis oblationes, & sacrificia ob commemorationes eorum, quæ cito vobiscum Domino protegente celebrabimus*. Hoc Cypriani testimonium non solum probat ritum illius temporis Martyres in Canone inscribendi, sed ulterius ostendit finem, ob quem hoc fiebat, nimirum, ut in Ecclesia fierent statis diebus oblationes, & sacrificia ob commemorationes eorum. Quod mire facit contra modernos hæreticos.

VIII. Procedente vero tempore severiori criterio in examinandis Martyrum causis opus esse cœpit. Non enim omnes, qui vulgo jactabantur Martyres, veri Martyres erant. Nam tempore Diocletiani aliqui erant, qui sacros codices tradere nolentes, propterea martyrium subibant, & hos Mensurius Carthaginensis Episcopus veros Christi martyres declarat. Alii vero erant, qui sese offerrent persecutionibus non comprehensi, & ultro dicerent, se habere scripturas, quas non traderent, a quibus hoc nemo quæsierat, & ab eis honorandis Mensurius prohibuit Christianos. Ita refert S. Aug. *in Breviculo Collat. tertiæ diei*, *cap.* 13. Hæretici, Schismatici, & alii, qui extra Ecclesiam patiebantur, inter quos Donatistæ, suos Martyres venditabant. Cum ergo nullus si vere Martyr, nisi pro vera fide patiatur, & pro justitia, quia *Martyrem non facit pœna, sed causa*, ut ait Augustinus, *Ep.* 89. alias 167. & alibi: cum insuper martyrium extra Ecclesiam, etsi pro nomine Christi subeatur, nihil prosit, ut ex Cypriano, *Ep. ad Jubajanum*, ait Augustinus idem, *l.* 4. *de Baptismo contra Donatistas*, *c.* 17. oportuit, ut Ecclesia investigaret prius causam mortis, & an qui mortuus Martyr dicebatur, mortuus esset pro Christo, & insuper in fide, & unitate Ecclesiæ, antequam ipsum verum Martyrem declararet, nec sine tali judicio quisquam ut Martyr admittebatur, unde refert Optatus, *l. 1. de Schism. Donat. c.* 16. a Cæciliano Archidiacono reprehensam fuisse quamdam feminam Lucillam nomine, quod ante Eucharistiam os cujusdam Martyris nondum ab Ecclesia vindicati seu declarati admoveret. Latere enim potest hypocrisis sub specie sanctitatis. Cujus, prætermissis aliis, exemplum affertur a Platina de Hermano quodam hæretico fictæ sanctitatis homine. Is enim vita functus, Sancti opinionem ac venerationem per viginti annos obtinuit. Sed diligentissima de ejus hæresi, & ficta sanctitate habita inquisitione, Bonifacius VIII. ejus corpus exhumari, & comburi jussit.

IX. Canonizationes particulares antiquitus formabantur in singulis Provinciis, vel Diæcesibus, in quibus Martyres passi fuerant: ibi enim per Notarios acta describebantur, & dies mortis adnotabatur, ut supra ex Cypriano vidimus. Deinde Episcopus in cujus ditione Martyr occubuisset, rem gestam ad Episcopum primatem litteris denuntiabat, a quo adhibitis in Consilium Collegis Episcopis decernebatur, an esset inter Martyres recipiendus. Id colligitur ex S. Augustino in Breviculo Collat. tertiæ diei, *c.* 13. supra citato, ubi refert, quod Secundus Tingitanus Episcopus in Numidia scripsit ad Mensurium Episcopum Carthaginensem de iis, qui in ea Provincia tunc feliciter martyrio occubuissent, eo quod sacros Codices juxta Diocletiani edictum, tradere noluissent, quos omnes Martyrum honore, & veneratione dignos esse Mensurius rescripsit. Alii vero quibusdam passis, nomen Martyris, & venerationem deferendam esse certis ex causis, ut supra tetigi, negavit.

X. Mos iste in Ecclesia continuavit, donec alia forma solemnior introducta fuit, nimirum, Sanctos canonizandi per solum Romanum Pontificem, & ritu, qui etiam in usu est. Quo autem tempore cœperit, non usque adeo exploratum est: quin dubitandi locus relinquatur. Probabilius opinantur, qui putant, primam canonizationem solemni ritu factam fuisse S. Suviberti, *anno* 804. a Leone III. ad instantiam Caroli Magni. Cum enim in Germaniam S. Leo Summus Pontifex Cardinalium, Archiepiscoporum, Prælatorum, & Primatum magno comitatu advenisset, atque ab Imperatore Carolo Magno

imperialiter cum suis susceptus fuisset; inter multa pietatis suæ opera, ad Opidum Werdam cum Imperatore accedens, ejusdem Rogatu B. Suvibertum post lectam ipsius sanctissimam vitam, innumeraque miracula, post emissas preces, ac celebrata jejunia, de consensu Cardinalium, cæterorumque Prælatorum, inter Missarum solemnia a Felice Heldebaldo Archiepiscopo Coloniensi celebrata, solemni ritu Sanctorum Confessorum catalogo adscripsit pridie nonas Septembris. Ita ex *Epistola S. Lutgeri Monasteriensis Episcopi ad Rinfridum Trajectensem Episcopum apud Baronium ad ann.* 804. *n.* 3. his verbis: *Pridie nonas Septembris . . . Papa S. Leo de assensu pariter, & consensu suorum Cardinalium, exterorumque Prælatorum illic coram adstantium, solemniter Catalogo Sanctorum confessorum illum* (Suvibetum) *adscripsit*. Ita sentit etiam Bellarminus, *lib. 1. de Sanctorum Beatitud. c.* 8. esto dubitet, an aliæ præcesserint solemnes canonizationes. Eadem fere solemnitate, *anno* 903. referente eodem Baronio ad dictum a. *num.* 1. Joannes XV. Papa in Concilio Romano in Sanctorum numerum retulit S. Uldericum Augustanum Episcopum. Celebrior tamen, & prima magis accedens ad solemnitatem Ritus præsentis creditur fuisse illa, qua Alexander III. canonizavit S. Thomam Cantuariensem Martyrem, *anno* 1174. apud Baron. A quo tempore quotquot Sanctorum albo inscripti fuerunt, a Romano Pontifice declarati sunt, quamvis progressu temporis arbitrio Rom. Pontificum ulteriores diligentiæ ad majorem tanti judicii firmitatem additæ fuerint. Et hæc de origine, & progressu canonizationis.

§. III.

Resolutio Dubii.

XI. QUamvis ex dictis satis appareat, quid sit canonizatio; placet tamen ex cæteris duas definitiones ejusdem proponere, & distinctionem canonizationis a beatificatione, assignare.

Prima ergo canonizationis definitio est: *Canonizatio est publicum Ecclesiæ testimonium de vita sanctitate, & gloria adepta hominis jam defuncti, quo etiam, & illi decernuntur honores, qui debentur illis, qui cum Deo feliciter regnant*. Hanc definitionem probant Bellarminus citato loco, *c.* 7. Contelorius de Canonizat. Sanctorum, *c.* 1. Quæ definitio omnem canonizationem complecti videtur, etiam illam, quæ antiquitus per Episcopum, & Provinciæ Primatem, ut supra notavimus, fieri consueverat. Honores autem debiti Sanctis, qui cum Deo feliciter regnant, septem sunt. Primus, quod inscribantur in catalogo Sanctorum, idest, ut habeantur publice, & in tota Ecclesia tamquam Sancti: & hoc maxime convenit Sanctis canonizatis a Summo Pontifice, vel ab ipso habitis tamquam Sanctis. Secundus, ut invocentur in publicis Ecclesiæ precibus. Tertius, ut Templa, & altaria erigi possint Deo in eorum memoriam. Qqartus, ut sacrificia tam Eucharistiæ, quam laudum, & precum, quæ vulgo *Officium*, seu *Horæ Canonicæ* dicuntur, in honorem eorum offerri possint Deo. Quintus, quod dies festi in eorum memoriam celebrentur. Sextus, ut eorum imagines certo lumine gloriam indicante pingantur. Septimus, ut eorum Reliquiæ thecis pretiosis asserventur. Sed de his inferius.

XII. Altera descriptio canonizationis determinatur ut fit a Papa. Canonizatio est: *Canonica, solemnis, & publica definitio per Papam facta, quod aliquis ut Sanctus ab omnibus honoretur, catalogo aliorum Sanctorum adscribatur, & fiat certa die Officium annuatim de eo*. Dicitur *definitio*, quo comprehenditur omne definitionis genus. Dicitur *Canonica*, quia fit secundum Canones, seu Regulas. *Solemnis, & publica*, quia in ea conveniunt Pontifex, Cardinales, Episcopi, & totus Clerus, ac populus in Ecclesia deputata solemniter ornata & ibidem Papa solemniter, & publice decernit, talem, de quo agitur, esse Sanctum, & ut Sanctum ab omnibus venerandum. *Per Papam*: quia ut dicetur, nemo inferior Papa, potest toti Ecclesiæ aliquem ut Sanctum proponere. Dicitur *quod aliquis ut Sanctus &c.* quia per canonizationem non efficitur Sanctus, sed eum esse Sanctum manifestatur, & declaratur. Additur ut *Sanctus veneratur*, quia etsi per aliquem fiant miracula, non potest publice coli pro Sancto. Subjungitur *Catalogo &c.* quia ejus nomen in albo Sanctorum describitur, & tandem quod certa die officium de eo, idest, in ejus honorem celebretur.

XIII. Ad perfectam canonizationis notitiam superest examinandum, in quo differat a beatificatione. Differunt ergo primo. Quod in beatificatione summus Pontifex indulget, & concedit, ut aliquis cultus, & honor beatificato in aliqua Religione, vel Provincia deferatur. Ut patet ex forma beatificationis. In canonizatione autem Pontifex declarat, pronuntiat, definit ad honorem Sanctæ & individuæ Trinitatis.... auctoritate ejusdem Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & sua de fratrum suorum Consilio N. Sanctum esse, eum catalogo Sanctorum inscribit, præcipiens, ut talis ab universa Ecclesia habeatur, & quolibet anno certa die festum, & officium de eo habeatur. Differunt secundo. Quod beatificatio non est ultimum Ecclesiæ judicium de sanctitate alicujus hominis defuncti; canonizatio vero est supremum de illa Ecclesiæ judicium. Differunt tertio, ex parte solemnitatis. Nam in beatificatione summus Pontifex habita relatione a Cardinalibus Sacræ Congregationis Rituum, postquam in eadem Congregatione præcessit diligens inquisitio de vita, & miraculis illius, pro quo postulatur beatificatio, sine aliqua solemnitate declarat ex gra-

tia talem esse Beatum, & posse de eo Missam, vel officium a talibus, vel tali loco celebrari. At in canonizatione præmissis omnibus ut supra, procedit ad eam Pontifex de omnium Cardinalium consilio in Consistorio habitis, etiam omnium Prælatorum votis, præsente etiam Clero, & populo, coram quibus ipsemet personaliter declarat, talem esse Sanctum, & ut Sanctum, venerandum a tota Ecclesia. Aliæ differentiæ colligi possunt ex Cœremoniali, & ex Canonistis fusius hanc materiam tractantibus.

Solum adverto, neminem in hac mortali vita vere Beatum dici posse, quia Beatus a beatitudine, quæ est vita æterna, dicitur, qua nemo mortalis gaudere potest, cum in visione clara Dei consistat, quæ nemini in hac vita conceditur.

DUBIUM II.

An solus Papa possit Canonizare?

§. I.

Resolutio Dubii.

I. Dico. Auctoriras Sanctos canonizandi penes solum Romanum Pontificem est. Hæc assertio communis est tam apud Theologos, quam Canonistas. Et ita habetur, Cap. *Audivimus*, & Cap. *Cum eo*, De Reliquiis, & veneratione Sanctorum, & Cap. *Venerabili*, de testibus, & accusatione. Ratio quoque evincit. Nam canonizatio ex dictis, est declaratio, & definitio, statuens, ac præcipiens, ut aliquis in tota & universali Ecclesia tamquam Sanctus habeatur, & veneretur, ergo requirit auctoritatem illius, qui universali Ecclesiæ præsit, & cujus decretis tota Ecclesia teneatur obedire: hic autem est solus Romanus Pontifex, qui vices Christi in tota Ecclesia gerit; ergo &c.

II. Ulterius. Ad Ecclesiæ unitatem pertinet unitas tum fidei, tum religionis, & cultus: sicut enim unus est Deus, unus Christus, una fides, una Religio: ita omnes, qui de Ecclesia sint, debent convenire in uno Deo, uno Christo, una Fide, una Religione; ergo statuere ea, quæ ad fidem, & religionem pertinent, illius est, qui centrum est unitatis. Centrum autem unitatis a Christo constitutus fuit Petrus, ejusque Cathedra, in qua ei succedit Romanus Pontifex: Unde Cyprianus, *l. de unitate Ecclesiæ*, *Christus* (inquit) *ut unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit . . . Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstretur. Et Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur*. Et S. Hieronymus, *l. 1. adverſ. Jovinianum*, ait: *Propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio*. Ergo sicut ad unitatem in fide servandam requiritur, ut propositio credendorum in eam tandem fiat, & ab eo procedat, qui unitatis centrum est; ita ad unitatem in religione, & Sanctorum cultu in universa Ecclesia tenendam oportet, ut qui tamquam Sancti habendi, & venerandi sint, ab eo declaretur, in quem omnes Ecclesiæ, ut in centrum, & caput conveniunt: alioquin periculum esset, ne quem aliqui dicunt Sanctum, alii reprobum, vel non Sanctum dicerent. Hinc cum Alexander III. resciviſset, virum in ebrietate occisum ab aliquibus coli ut Sanctum Martyrem, talem cultum, Cap. *Audivimus* severe prohibuit, etiamsi ad ejus sepulchrum facta miracula evulgarentur, exilissimans, de illius salute dubitare merito posse dicente Apostolo, 1. Cor. 6. v. 10. *Neque ebriosi... Regnum Dei possidebunt*. Periculum etiam esset, ne inter fideles esset Schisma de canonizatis, sicut inter Corinthios schisma erat de baptizatis, dum aliqui 1. Cor. 1. v. 12. dicebant: *Ego sum Pauli, ego vero Apollo, ego vero Cephæ*.

III. Sed dices. Ut supra Dub. præced. diximus, per plura secula canonizatio Sanctorum pertinuit ad Episcopos, & multi ab eis canonizati, etiam modo habentur ut Sancti a tota Ecclesia. Quo ergo titulo ab hoc jure exciderunt? cur eo a Romano Pontifice privati fuere?

IV. Respondeo, dupliciter posse aliquem Sanctum declarari. Uno modo particulariter: ita ut solum in una Provincia, vel Diœcesi habeatur Sanctus. Alio modo generaliter, ut in tota Ecclesia talis habeatur, & hæc proprie est canonizatio, cum fit ultimum Ecclesiæ de viri sanctitate judicium. Primo modo poterant Episcopi cum consensu, & approbatione Primatis aliquem ut Martyrem, & Sanctum declarare, & ita fecerunt Cyprianus, & alii supra relati; non autem secundo modo. Quod autem aliqui ita declarati, modo ut Sancti habeantur in tota Ecclesia, non est veterum Episcoporum, qui eos declararunt, auctoritate, quasi lege, sed ex consuetudine, quæ sensim in tota Ecclesia inolevit. Sed sicut aliæ consuetudines habent vim legis ex tacito saltem consensu Principis, & sine eo nullam vim habent, ut docet S. Thomas, 1. 2. q. 97. a. 3. Ita Sancti alicujus cultus ex consuetudine Ecclesiarum generaliter introductus, vim habet legis ex approbatione tacita vel expressa Romanorum Pontificum. Qui expediens judicarunt auferre ab Episcopis exercitium declarandi aliquem Sanctum, etiam pro sua Diœcesi, vel Provincia propter abusus, & inconvenientia, quæ sequebantur; maxime quia plerumque colerentur ut Sancti, qui Sancti vere non essent, ut Alexander III. fecit, Cap. *Audivimus*, & postea Innocentius III. Cap. *Cum ex eo* in Concilio Lateranensi, *de Relig. & Veneratione Sanctorum*.

§. II.

Aliqua Resolvuntur.

V. Colligo primo. Concilium Provinciale non posse Sanctos canonizare, bene tamen Concilium generale legitime congregatum. Ratio primi est. Tum quia Concilium Provinciale non potest judicare de causis majoribus, ac de eis statuere, multoque minus fi tangant fidem, & religionem, qualis est canonizatio Sanctorum. Tum etiam quia Concilium Provinciale errare potest in definitione fidei, & morum. —— Ratio vero secundi est. Quia Concilium Generale legitime congregatum, repræsentat corpus Ecclesiæ una cum capite visibili, vel per se, vel per suos legatos: unde sicut potest definire res fidei, ita & res pertinentes ad cultum totam Ecclesiam concernentem, & ideo Sanctos canonizare absque dubio errandi. Sed de hoc locuti sumus, *Tom. 1. in 1. p. Q. 3. de loc. Theol. Dub. 5. §. 3.* unde ibi dicta recolenda sunt.

VI. Colligo secundo. Quod esto Romanus Pontifex reservaverit sibi ultimum ac supremum judicium in canonizationibus Sanctorum, non exclusit tamen quoad actus præcedentes operam, & sententiam Episcoporum, quales sunt inquisitiones de vita, moribus, & miraculis canonizandi, examinando super his testes, aliosque actus juridicos faciendi. Ideoque informationes, & processus facti per Episcopos, aut eorum Vicarios, vel ab eis deputatos, legitimi sunt, & validi, & eis plena fides adhibetur, sive fuerint facti ab Episcopo, in cujus Diœcesi canonizandus vixit, vel mortui corpus asservatur, sive in cujus Diœcesi miracula facta sunt. Quamvis autem possit Apostolica Sedes procedere ad alicujus canonizationem ex solis processibus factis auctoritate ordinaria ab Episcopo; consuevit tamen ad pleniorem, & firmiorem notitiam ulterius requirere processus factos auctoritate apostolica; tum ad effectum canonizationis, tum etiam beatificationis: de quo inter alios videri potest Contelorius, *de Canonizatione Sanctorum, cap. 4.*

VII. Colligo tertio. Quod licet suprema potestas canonizandi in solo summo Pontifice resideat, ad eam tamen non procedit absque consilio Cardinalium, non quidem de necessitate, quasi se solo non possit (etenim soli Petro dixit Christus, Lucæ 22. *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Tu autem aliquando conversus confirma fratres tuos*) sed de congruo, & honesto: congruum enim & honestum est, ut negotia graviora a capite una cum membris saltem principalioribus tractentur: magis enim integrum videtur judicium, quod plurimorum sententiis comprobatur. Quia tamen votum Cardinalium est per modum ministerii, & consilii, non per modum determinationis, aut limitationis potestatis, cujus plenitudo est in solo Romano Pontifice, ideo eorum votum Papa sequi non tenetur. Unde legimus Martinum V. B. Sebaldum de Regum Daciæ prosapia genitum Sanctum esse, & ut talem haberi, & reputari, ejusdemque festum die 14. Kalendas Septembris ab omnibus celebrari, ac ejus nomen Sanctorum Catalogo adscribi præcepisse Kalendis Aprilis anno Pontificatus octavo, Cardinalium assensu, vel consilio minime requisito. De his Contelorius citatus, c. 9. quem qui plura optaverit, aliosque de hoc tractantes adire potuerit.

DUBIUM III.

An Papa in Canonizatione Sanctorum non possit errare, & an hoc sit ut de Fide tenendum?

§. I.

Resolvitur Prima Pars.

I. Duo præsenti Dubio quærimus. Unum, an judicium Papæ in canonizando aliquo Sancto sit adeo certum, ut non possit tamquam Sanctum declarare eum, qui vere Sanctus non sit. Alterum, an tamquam certum de fide tenendum sit, ita ut qui hoc negaret esset immediate hæreticus.

II. Circa primum. Wicleffus impudentissime asseruit, Papam errare posse in canonizatione Sanctorum, non minus ac Regem Æthiopiæ, aut Turcam, aut Sultanum. Ita refert Th. Waldensis, *Tom. 3. de Sacramentalibus, capite* 122. Ita procul dubio sentiunt Lutherani, & Calvinistæ, qui in aliis similibus rebus Papam omni spoliant auctoritate: Catholicorum tamen communior sententia est, Papam in judicio de canonizatione alicujus Sancti errare non posse, proponendo scilicet ut Sanctum eum, qui vere Sanctus non sit. Dixi communior, quia aliqui, etiam ex Catholicis, cum aliqua restrictione locuti sunt.

III. Dico ergo. Summus Pontifex in canonizatione Sanctorum absolute errare non potest. Pro hujus explicatione audiendus est S. Thomas, *Quolibeto 9. a. 16.* ubi quærens, an omnes ab Ecclesia canonizati sint in gloria, vel aliqui eorum sint in inferno, tria actionum genera a Romano Pontifice præstari docet. Unum quod ad Ecclesiam universalem pertinet, ut sunt ea quæ ad fidem pertinent, & in his fieri nullo modo potest, ut judicium Ecclesiæ universalis errare queat juxta divinam providentiam, *Qua Ecclesiam suam Spiritu Sancto dirigit, ut non erret, sicut ipse promisit Joann. 14. Quod Spiritus adveniens doceret omnem veritatem, de necessariis scilicet ad salutem . . . . Unde magis est standum sententiæ Papæ, ad quem pertinet determinare de fide, quam in judicio professorum, quamlibet sapientum in scripturis opinioni. Cum Caiphas, quamvis nequam, tamen quia Pontifex, legatur etiam inscius prophetasse, Joann. 11.*

Alterum vero actionum genus est, quæ vel respiciunt tantum personam, vel etiam sententias: *Quæ ad particularia facta pertinent, ut cum agitur de possessionibus, vel de criminibus, vel de hujusmodi*. Et in his, *possibile est judicium Ecclesiæ errare propter falsos testes*.

Tertium genus actionum est medium: Nec enim sunt immediate de fide, nec sunt pure personales, & humanæ; & inter istas ponit canonizationem Sanctorum; unde concludit: *Canonizatio vero Sanctorum medium est inter hæc duo. Quia tamen honor, quem Sanctis exhibemus quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus, pie credendum est, quod nec etiam in his judicium Ecclesiæ errare possit*.

Noto tamen, S. Thomam dum dicit *pie credendum est*, non accipere ly *pie*, ut opponitur certo, ac necessario, sed sumere ly *pie* pro pietate ad religionem spectante, & ut opponitur impio; cum enim honor, quem Sanctis exhibemus, sit quædam professio fidei, qua Sanctorum gloriam credimus, impium esset credere, in hoc judicium Ecclesiæ posse errare, quia non est credendum in re tanti momenti deesse Ecclesiæ assistentiam Spiritus Sancti, ne inducat in errorem fideles præcipiendo eis, ut venerentur tamquam Sanctum, qui Sanctus non est, sed reprobus.

IV. Probatur ergo conclusio. Primo. Quia licet in ferendis legibus pro casibus particularibus, & privatis Papa errare possit, non tamen in ferendo legem toti Ecclesiæ communem: esset enim totam Ecclesiam inducere in errorem, & periret regimen Ecclesiasticum: sed canonizatio Sanctorum secum fert legem toti Ecclesiæ intimatam de cultu, & veneratione tali, & tali Sancto danda; igitur falsissimum est Papam posse in canonizatione Sanctorum errare.

V. Secundo. Si liceret dubitare, an Sanctus canonizatus sit Sanctus, liceret etiam dubitare, an sit colendus ille, quem tota colit Ecclesia: sed hoc est falsum, immo insanum. Nam, ut ait Augustinus, Epistola 118. modo 54. ad Januarium: *Si quid horum tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolentissima insania est*. Et S. Bernardus, *Epistola 174. ad Canonicos Lugdunenses* de colendis festis in honorem Sanctorum: *Ego* (inquit) *quæ accepi ab Ecclesia, securus teneo, & credo*. —— Deinde sicut ex auctoritate, & declaratione Ecclesiæ habemus, quod iste sit vere Sanctus: ita ex eadem habemus, quod iste liber sit vere canonicus, & divinus: sicut enim Ecclesia est, quæ inscribit aliquem catalogo Sanctorum: ita eadem est, quæ Canoni librorum divinorum librum inscribit. Sed minime dubitandum est, quin liber ab Ecclesia inter canonicos, & divinos sit vere talis, Augustino dicente, lib. contra Ep. fundam. cap. 5. *Ego vero Evangelio non crederem, nisi Ecclesiæ me commoveret auctoritas*; ergo pariter minime &c.

VI. Dices: Ecclesiæ fidem errare non posse in his, quæ statuit innixa testimonio divino, vel traditioni Apostolicæ, vel definitionibus Conciliorum; errare autem posse, quando tantum nititur opinioni, & testimonio hominum. Cumque fides, qua credit, hunc Sanctum, quem publice colit, esse in Cælo, sit tantum innixa opinioni, & testimoniis hominum, non debet haberi pro inconvenienti, si errare possit.

VII. Sed contra primo. Nam assistentia Spiritus Sancti ne erret, promissa est Ecclesiæ, ut secure doceat omnem veritatem, præsertim ad fidei professionem, exhibitio enim honoris ei, quem Sanctum credimus, quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus, ut ait S. Thom. ergo etsi in negotio canonizationis Ecclesia procedat ex opinione, & testimonio hominum, ei tamen adest assistentia Spiritus, ne erret. Unde S. Thom. citatus ad 2. *Divina* (inquit) *providentia præservat Ecclesiam, ne in talibus per fallibile testimonium hominum fallatur*.

Confirmo. Sicut in canonizatione Sanctorum Ecclesia pendet a testimonio hominum, ita in declaratione quinam libri sint canonici plerumque pendet ex traditione humana, & in interpretando, & definiendo vero Sacræ Scripturæ sensu humana diligentia, & studio in Conciliis semper usa est, quæ omnia sua natura fallibilia sunt: atqui omnes, saltem Catholici tenent, Ecclesiam in his errare non posse; ergo neque in canonizatione Sanctorum. Nam sicut error totius Ecclesiæ in re tangente fidem esset error gravissimus: ita error totius Ecclesiæ in re spectante ad mores, & cultum esset error intolerabilis inducens in errorem omnes fideles, & sic Ecclesia non esset amplius columna, & firmamentum veritatis, qualem eam prædicat Paulus, 2. *ad Timoth. 3. verſ. 15.*

Ulterius: Ecclesia in canonizatione Sanctorum innititur non solis testimoniis hominum, sed requirit vera miracula a Deo in confirmationem Sanctitatis servi sui, cujus canonizatio agitur: sed Deus non potest vera miracula facere in confirmationem falsi, immo nec in circumstantiis, in quibus prævidet homines eis abusuros ad confirmandum falsum; ut ostendi, *Tom. 1. in 2. 2. Tract. de Fide, Quæst. 1. Dub. 4. §. 6.* ergo ex hoc capite certius fit, Ecclesiam non posse errare.

VIII. Tertio prob. Si Ecclesia posset errare in canonizatione alicujus, qui Sanctus non sit, talis error redundaret in vilipendium Ecclesiæ, & divini honoris: irriderent enim etiam ipsi dæmones Ecclesiam Christi, si viderent eos, quos secum in inferno damnationis, & pœnarum consortes habent, a nobis, & a tota Ecclesia honorari, & eorum patrocinium apud Deum invocari.

IX. Hæc omnia confirmantur. Si Papa, vel Ecclesia in canonizatione errare potest, quis est qui sciat, in hoc nunquam de facto errasse? Quomodo ergo certi erimus, Augustinum, Ambrosium, Thomam, aliosque quos Sanctos declaravit, esse vere Sanctos, & in Cælis cum Christo regnare? Sane quod de facto in horum canonizatione non errarit, revelatio nulla est. Nulla ergo infallibili certitudine affirmare poterimus, eos in gloria esse. Quo quid injurius ipsis Sanctis? Nam si ut supra diximus ex Augustino, & refert Innocentius III. Cap. *Cum Martha* de Celebrat. Miss. injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, quanto magis ei erit injurius, si eum quem catalogo Sanctorum Ecclesia adscripsit, e numero Sanctorum rejiciat? —— Si credimus certa fide humana, quod Alexander, Cæsar, Pompejus, Demosthenes &c. fuerint tales, ut Plutarchus de eis refert, & hoc simplici auctoritate illius, vel similium auctorum; cur renitentes erimus præstare consensum attestationibus, quas judicio Ecclesiæ suæ nobis manifestat?

§. II.

Objectiones contra hanc Primam Partem.

X. Prima. Objicies commune dictum, quod Augustino tribui solet: *Multorum corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna*.

Respondeo primo. Tale dictum non esse Augustini; cum post exactissimam diligentiam in ejus operibus repertum non sit —— Secundo. Cujuscumque sit, vel Augustini, vel alterius, dico non esse ad rem. Nam vel loquitur de viris illustribus, & Monarchis etiam Ethnicis, quorum corpora superbis monumentis condita honorantur, cum tamen eorum animæ in gehenna crucientur. Vel loqui de corporibus, vel reliquiis. Contingere enim potest, ut pro corpore, vel reliquiis alicujus Martyris supponantur, & honorentur reliquiæ corporis alicujus, cujus anima torqueatur in gehenna. Vel loqui de corporibus eorum, quos Donatistæ venerabantur ut Martyres, quorum tamen animæ, (quia in hæresi & pro hæresi mortui erant) in gehenna cruciabantur.

XI. Secundo objicies. Ex Cap. *A nobis* 28. de sentent. excommunic. ubi Innoc. III. dicit: Quod *Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur: judicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli*. —— Si respondeas Innocentium loqui de judicio Ecclesiæ in causis privatis, pura de criminibus, aut aliis, in quibus, ut dicebamus cum S. Thom. potest falli, censura ligando eum, qui sit coram Deo solutus, ut Innocentius ibi dicit. Non tamen loqui de legibus commune bonum Ecclesiæ, & ejus mores concernentibus, qualis est, ut dicebamus, canonizatio Sanctorum, in his enim ei non deest assistentia Spiritus Sancti, ne erret;

XII. Contra instatur. Ad hanc certitudinem habendam requiritur, ut Pontifex certus sit, quod canonizandus habuerit veram charitatem, & quod in ea de hac vita decesserit: sed nemo potest certo scire absque speciali revelatione, aliquem charitatem habuisse, & in ea decessisse: si enim nemo, quantumvis nihil sibi conscius sit, non tamen scit se esse justificatum, ut de se ajebat Paulus 1. Corinth. 4. verſ. 4. & Ecclesiastes 9. verſ. 1. *Sunt*, (inquit) *justi, atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit*. Multo ergo minus id certo scire poterunt testes, qui possunt quidem attestari bona opera exteriora, quæ viderunt, & quæ interdum communia sunt bonis, & malis, & possunt fieri ex charitate, & bene, & etiam fieri possunt male puta ex hypocrisi, & pharisaice puta eleemosynas, pœnitentias, orationes, jejunia; non tamen viderunt, nec attestari possunt, qui ea faciebat fuisse in charitate, & ex charitate ea fecisse; & multo minus in charitate vitam finiisse; ergo neque hoc certo scire potest Pontifex, qui ex eorum dictis procedit.

XIII. Respondeo: nego min. Esto enim nemo privata cognitione certus esse possit, nec de se ipso, quod habuerint, vel habeat charitatem; certus tamen esse potest Pontifex, dum procedit ad alicujus canonizationem, quia tunc procedit ut gerens personam totius Ecclesiæ, & cum speciali Spiritus Sancti instinctu dirigentis eum ne erret, & errorem proponat Ecclesiæ: eo vel magis quia testimonium hominum habet confirmatum per miracula testimonio divino. Licet enim non valeat, fecit miracula, ergo est Sanctus; quia donum miraculorum est gratia gratis data valet tamen, in testimonium sanctitatis ejus, Deus facit vera miracula; ergo coram Deo vere est Sanctus.

Neque obstant quæ subduntur. Nam ex dictis, personæ privatæ non debetur assistentia Spiritus Sancti ad judicandum de propria, vel aliena sanctitate. Sicut nec præfata opera, utpote bonis, & malis communia sufficere possunt ad discernendum verum sanctitatem a falsa in eis, qui ut homines privati judicant, secus vero in Romano Pontifice, qui dum canonizat procedit ex speciali assistentia Spiritus Sancti, ne erret; unde S. Thom. quolib. 9. art. 16. citato ad 1. *Pontifex* (inquit) *cujus est canonizare Sanctos, potest certificari de statu alicujus per inquisitionem vitæ, & attestationem miraculorum, & præcipue per instinctum Spiritus Sancti, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei*.

XIV. Tertio objicies. Etsi Ecclesia vel Pontifex in canonizatione Sanctorum errare posset, aut etiam erraret, preces tamen in honorem illius falsi Sancti bona fide Deo porrectæ gratæ essent, & acceptæ: sicut si quis veneraretur aliquod os putans esse reliquias alicujus Sancti, cum tamen non esset, bona fides ejus grata esset Deo; ergo &c.

Et confirmatur. Fidelis, & etiam Papa ipse dum adorat hostiam

ſtiam profitetur fidem Eccleſiæ, quod in illa Chriſtus continetur præſens, & tamen de hoc judicium certum non habet; ergo poſſet proponi aliquis ut Sanctus, & fides gloriæ Sanctorum profiteri, etſi non eſſet certitudo ſpeculativa de ſanctitate illius, ſed ad ſummum practica, & prudentialis.

XV. Reſpondeo, dato antecedente de culto privato, nego conſeq. Eſto enim nullum ſit inconveniens, quod aliqua perſona privata in aliqua actione erret; ſufficit enim ei ad cultum exhibendum, quod præcedat judicium prudentiale tantum practice verum, ideſt rationi, & prudentiæ conſonum. At Eccleſiam errare in cultu Sanctorum maximum inconveniens eſt, cum ipſa ſit columna, & firmamentum virtutis, & ſpecialiter regatur a Spiritu Sancto non ſolum in rebus fidei, ſed etiam morum ad totam Eccleſiam ſpectantium. Et ſic ad hoc ut ipſa colat, & colendum proponat, ac præcipiat, aliquem ut Sanctum, non ſat eſt ut habeat judicium tantum prudentialiter certum, ſed etiam ſpeculative, ut oppoſitum tenere nefas ſit.

Neque idem eſt de hoſtia conſecrata: hanc enim in particulari Eccleſia non proponit adorandam ut revera continentem corpus Chriſti, alias deberet præmittere informationem de vera conſecratione ejus, quam non præmittere conſtat. Tantum ergo proponit adorandam hoſtiam rite conſecratam. Sed quia dum hic & nunc non ſe offert aliqua ratio in contrarium, quia ille qui conſecrat vere habetur ut Sacerdos Catholicus, de quo non præſumitur, quod fideles fallere velit, ideo prudentia dictat, ut omnes qui vident hoſtiam elevari conſecratione facta, eam adorent; & ſic fit adoratio hujus hoſtiæ in particulari, etiam a non habentibus certum judicium de eo quod illa hoſtia vere conſecrata ſit, & adoratur etiam a Papa, & a cunctis, qui illam vident. At Pontifex dum aliquem canonizat proponit illum ut vere ſanctum, dum eum catalogo Sanctorum adſcribit, præmiſſo examine de ejus ſanctitate, ejuſque cultum toti Eccleſiæ indicit, quod nequit fieri, niſi præcedat judicium certum: intolerabilis enim error eſſet, quod Eccleſia indiceret aliquem colendum, ut Sanctum, qui damnatus eſſet.

XVI. Neque dicas, Eccleſia etſi non habeat judicium certum, quod hæc hoſtia in particulari ſit rite conſecrata, jubet tamen ut audientes Miſſam eam adorent. —— Dico enim, quod Eccleſia quamvis non habeat judicium certum, quod in iſta particulari hoſtia Chriſtus contineatur, credit tamen fide divina, quod in hoſtia rite conſecrata Chriſtus contineatur, & hac de cauſa fideles jubet audire Miſſam, ut illam audiendo hanc Eccleſiæ fidem profiteantur. At ſi Pontifex rite canonizando poſſet errare ſecundum Dei ſententiam circa ſanctitatem ejus, quem canonizat; Eccleſia non haberet judicium, certum, neque in communi, neque in particulari, & fideles colendo illum non profiterentur aliquod certum Eccleſiæ judicium de ejus ſanctitate; ideoque nequit Eccleſia proponere aliquem canonizatum colendum ut Sanctum, niſi certum judicium habeat quod Sanctus ſit.

§. II.

Reſolvitur ſecunda Pars.

XVII. Dico. Non eſt immediate de fide hunc hominem canonizatum eſſe vere Sanctum. Eſt expreſſa S. Thomæ, *Quodlibeto 9. art. 16.* citato, ubi ponit canonizationem eſſe mediam inter definitionem de fide, & ſententiam de factis particularibus, puta de poſſeſſionibus, & criminibus; ait enim: *Canonizatio vero Sanctorum eſt medium inter hæc duo*; videlicet non de fide, ſicut illa, nec fallibilis, ſicut iſta. Quare ſi formetur iſte diſcurſus; omnis rite canonizatus eſt vere Sanctus: hic eſt rite canonizatus; ergo hic eſt vere ſanctus; dato etiam quod major præmiſſa ſit de fide, quod multi negant, minor tamen non eſt immediate de fide, ſed media, ut dicebamus. Cumque concluſio ſequatur debiliorem partem, ſequitur, quod concluſio *Hic eſt vere Sanctus*, non ſit immediate de fide.

XVIII. Probo autem ratione. Ad hoc ut aliquid ſit de fide per ſe, requiritur, quod ſit teſtificatum a Deo verbo, vel ſcripto, vel tradito: ratio enim formalis fidei debet eſſe prima veritas revelans, ſed quod hic canonizatus a Pontifice ſit rite canonizatus, & vere Sanctus, & in gloria, non eſt atteſtatum a Deo verbo nec ſcripto, nec tradito ab Apoſtolis; ergo non eſt de fide.

Neque dicas quod eſto hunc eſſe vere Sanctum non ſit revelatum in verbo ſcripto, aut tradito, eſt tamen a Pontifice ex ſpeciali inſtinctu Spiritus Sancti.

XIX. Nam ille ſpecialis inſtinctus Spiritus Sancti dirigit quidem Papam, ne in canonizatione erret, non eſt tamen nec nova revelatio, nec propoſitio, ſeu explicatio revelationis jam factæ. Dum enim vel Concilium aliquid definit, ut fide tenendum, non facit hoc per novam revelationem, alias conderet novam fidem, ſed ſolum declarat, aliquid eſſe de fide, & revelatum, quod jam de fide erat, & revelatum ſecundum ſe, ſed non quoad nos, ideſt ut de fide, & revelatum non tenebatur. Hac ratione S. Th. 2. 2. *q. 1. art. 7.* probat, quod articuli fidei quoad ſubſtantiam non creverint, his verbis: *Dicendum, quod quantum ad ſubſtantiam articulorum fidei non eſt factum eorum augmentum per temporum ſucceſſionem, quia quicumque poſteriores crediderunt, continebantur in fide præcedentium Patrum, licet implicite: ſed quantum ad explicationem crevit numerus articulorum, quia quidam explicite cognita ſunt a poſterioribus, quæ a prioribus non cognoſcebantur explicite.* Aliquem autem articulum implicite credi, eſt contineri in fide præcedentis articuli, ut docet S. Doct. ibi. Cum ergo quod iſte, puta Auguſtinus, vere Sanctus & in Cælo ſit, nec habeatur expreſſe in verbo Dei, aut in fide Patrum, vel præcedentium articulorum, neque in ea implicite contineatur; ſi eſſet de fide tenendum, eſſet novus fidei articulus, nova revelatio; & conſequenter fidei articuli quantum ad ſubſtantiam creviſſent.

XX. Sed objicies primo. Pontifex in canonizatione Sanctorum procedit definiendo; ergo ſtatuendo de fide, quod canonizatus ſit Sanctus. —— Unde in Concilio Conſtantienſi, *Seſſ. 8.* damnata eſt propoſitio 44. Wicleffi dicentis: *Auguſtinus, Benedictus, Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt; & introduxerunt Religiones, & ſic a Domino Papa, uſque ad infimum Religioſum omnes ſunt hæretici.*

XXI. Reſpondeo, neg. conſ. Non enim definitio ſemper ſtat pro definitione, quæ ſit immediate de fide, ſed aliquando pro ſententia ultimo definitiva, etiam ſi materia non ſit immediate revelata, ac de fide. Talis autem eſt definitio Papæ in canonizatione alicujus Sancti: gerit enim ſe ut Judex via juridica procedens juxta allegata, & probata, & ſic definire dicitur, ideſt, ſententiam proferre, in qua ferenda cum ſpeciali Sancti Spiritus inſtinctu regatur; ideo eſto non hæreticus immediate, proximus tamen hæreſi eſſet, qui ei contradiceret ut dicetur.

Ad id, quod additur, Dico primo. Quod ut in eadem Seſſ. legitur, non omnes Wicleffi propoſitiones ibi recenſitæ cenſura hæreſis conſiguntur, ſed alias non catholicas, alias erroneas, alias blaſphemas, alias ſcandaloſas &c. —— Dico ſecundo. Quod ſi illa propoſitio damnatur ut immediate hæretica, hoc non eſt, quia præciſe dicat Auguſtinum &c. eſſe damnatos; ſed propter cauſalem: quia nimirum damnatos aſſerit, eo quod religionem intraverint; & in ea poſſeſſiones habuerint, & ob hanc Papam, & omnes religioſos eſſe hæreticas. Quæ quidem cauſalis hæretica eſt.

XXII. Objicies ſecundo. Ex S. Th. *quolib. 9.* ſæpe laudato, Cultus Sanctorum eſt quædam fidei proteſtatio, qua Eccleſia credit gloriam Sanctorum: ſed hanc ut de fide credit; ergo dum colit Sanctum, canonizatum, de fide credit eum eſſe Sanctum.

XXIII. Reſpondeo neg. conſ. quæ inſtatur in ſimili forma. Dum quis adorat hoſtiam publice expoſitam, vel reliquias alicujus Sancti veneratur, proteſtatur fidem, qua Eccleſia credit Chriſtum revera in hoſtia contineri, & qua credit, Sanctum vere eſſe in Cælo; & tamen non ſequitur, quod fide credat, hoſtiam illam vere eſſe conſecratam, & vere Chriſtum continere, & reliquias illas vere eſſe illius Sancti. Non ergo intendit S. Thom. cultum illius Sancti eſſe proteſtationem, qua Eccleſia credit gloriam Sanctorum in communi: dari enim Sanctos in Cælo regnantes de fide eſt apud Eccleſiaſticum a *cap.* 45. uſque *ad* 49. & S. Paulum, *ad Hebræos* 11. Sed tantum quod Eccleſia dum colit Sanctos a ſe canonizatos, profitetur ſe credere eos eſſe in gloria Sanctorum, quæ tamen fides immediate divina non eſt, eo quod circa materiam fidei non verſatur, quæ ſolum eſt de revelatis in Verbo divino ſcripto, vel tradito; quod de Sancto canonizato ab Eccleſia non verificatur.

XXIV. Sed inſtabis, Judicium quod Eccleſia habet de Sanctitate canonizati, quem colit, eſt judicium fidei infallibilis; ergo eſt judicium fidei divinæ. Nam fides humana cum ſit eſſentialiter fallibilis, nequit reddi infallibilis, ſicut nec propoſitio probabilis quia eſſentialiter formidoloſa, neque ut conjuncta propoſitioni neceſſariæ, aut de fide, poteſt inferre concluſionem, quæ ſit infallibiliter vera, quia eſt eſſentialiter incapax.

XXV. Reſpondeo neg. conſ. Illud enim judicium non eſt fidei divinæ, quia non eſt de materia fidei, ſeu circa materiam revelatam. Neque eſt judicium fidei humanæ fallibilis, ſed ut ait S. Thomas, eſt judicium medium, infallibile quidem, ſed non infallibilitate fidei divinæ. Eſto autem fides pure humana, quæ tantum ex dictis hominum pendet, ſit eſſentialiter fallibilis, non tamen ea, cui dictis hominum unitur impulſus, ſeu inſtinctus Spiritus Sancti; & tale eſſe judicium Eccleſiæ de Sancto canonizato probatum eſt.

Neque eſt ſimile de propoſitione probabili: hæc enim ex ſuis principiis, & ex ſua eſſentia formidinem de oppoſito includit, quam ſi excludat non eſt amplius probabilis, ſed neceſſaria. At fides humana fallibilitatem habet ab extrinſeco, nempe, quia pure humana, ideſt, pure pendens ex dictis hominum, quod ſi dictis hominum accedat ſpecialis impulſus Spiritus Sancti, judicium ſic dirigentis, ne hominum dictis falli poſſit, evadit infallibile, & adhuc intra limites fidei inferioris ad divinam, quia non eſt de materia immediate revelata. Sic Theologus cum aſſumit aliquam propoſitionem naturalem evidentem, & aliam de fide, ut eliciat concluſionem ſcientificam, derivat in talem præmiſſam naturalem quamdam majorem certitudinem ea, quam præmiſſa naturalis habet ex ſe: Quia Theologia, qua procedit Theologus dum demonſtrative diſcurrit, ſuperat in certitudine omnes alias ſcientias naturales. Sic cum Pontifex procedit ex inſtinctu Spiritus Sancti, quamvis utatur etiam teſtimoniis hominum, judicium ejus infallibile datur, quia inſtinctus ille cum infallibilis ſit, infallibiliter eum protegit, ne ſequendo dicta hominum erret, ſed tantum judicet ſecundum hominum teſtimonium, quando in re verum eſt quod atteſtatur, alias abſtineat a judicio.

XXVI. Pro coronide tamen monitum volo Lectorem, quod quamvis ex hactenus dictis ſentiam, non eſſe immediate de fide,

fide, Papam, vel Eccleſiam in canonizatione Sanctorum errare non poſſe; ſentio tamen, impium, ſcandaloſum, temerarium, & hæreſi proximum eſſe aſſerere, Papam, vel Eccleſiam in hoc poſſe errare, aut Sanctum canonizatum non eſſe vere Sanctum, aut vere in Cælo regnare. Probo. Eſſet enim *impium*, ſeu *blaſphemum*, quia ut dixi *Tom. 1. in 1. p. q. 1. Dub. 5. de variis errorum gradibus* §. 4. *n.* 23. Impia, ſeu blaſphema propoſitio eſt, quæ Deo, vel Deiparæ, aut Sanctis eſt injurioſa, vel quia negat perfectiones eis debitas, vel tribuit defectus, & imperfectiones indebitas. Qui autem aſſereret Sanctos canonizatos non eſſe Sanctos, aut in Cælo non regnare, injuriam Sanctis irrogaret manifeſtam. *Scandaloſum* etiam, quia ut ibi, *n. 17.* notavi, ſcandaloſa propoſitio ea eſt, quæ per ſe præbet occaſionem ruinæ ſpiritualis proximo, vel inclinando eum ad peccata, vel avertendo ab exercitio virtutum. Qui autem aſſereret, Sanctos non eſſe vere Sanctos, averteret fideles a pietate, & cultu erga Sanctos. *Temerarium* item, quia ut ibi, *num.* 14. aſſerui, propoſitio temeraria ea eſt, quæ profert aliquid contra ſenſum Eccleſiæ, Patrum, & traditionis in materia gravi concernente fidem, vel mores: talis autem eſſet præfata propoſitio. Tandem *hæreſi proximum*. Quia ut ibi §. 3. *num.* 8. adverti, propoſitio hæreſi proxima illa eſt, quæ equidem fidem immediate non deſtruit, ad ejus tamen deſtructionem proxime diſponit. Talem autem eſſe propoſitionem, quæ aſſereret Papam errare poſſe in canonizatione Sanctorum, ex dictis apparet. Nam eſto immediate de fide non ſit propoſitio ei oppoſita, eſt tamen certa certitudine immediate inferiori, & deducta ex certitudine fidei: ex hac enim deducitur, nempe, Eccleſiam infallibilem eſſe in illis, quæ tangunt mores, & cultum ad univerſos fideles pertinentes. Et maxime proxima hæreſi eſt hiſce temporibus. Ut enim ait Bannez in 2. 2. q. 1. art. 10. Dub. 7. *Quia proximis temporibus fuerunt hæretici, qui Eccleſiam in Sanctis canonizandis irriderent, atque negarent ejus auctoritatem, & infallibilitatem; propterea recentiores Theologi merito decernunt, ſapere hæreſim Lutheranorum aſſerere, Eccleſiam in alicujus Sancti canonizatione falſam fuiſſe, etiamſi auctoritas canonizandi non negetur.* Sed hæc ſatis.

QUÆSTIO VII.

De Cultu Sanctorum, veneratione Reliquiarum, & Imaginum.

HÆc tria præſens quæſtio complectitur, quæ licet in ſecunda ſecundæ tractari ſoleant, hic tamen tranſtulimus, ut omnia quæ Sanctorum animas poſt hanc vitam relate ad viventes concernunt, conjunctim exponamus, & contrarios hæreticorum errores refellamus.

DUBIUM I.

An Sancti ſint aliquo Cultu honorandi, & quali?

§. I.

Referuntur Errores.

I. EThnici, ut infra dicemus, cultum Martyrum aſpernabantur, & Chriſtianos arguebant, quod relictis Diis eos colerent. Ita Julianus Apoſtata apud S. Cyrillum Alexandr. *l. 6.* alii & Ethnici apud Euſebium, *Hiſt. l. 4. cap. 15. & lib. 8. c. 6.* de quo infra.

Manichæi quoque hoc idem improperabant Chriſtianis Catholicis: unde Fauſtus Manichæus apud S. Aug. *l. 20. contra Fauſtum, c. 4.* ajebat: *Idola verſiſtis in Martyres; quos votis ſimilibus colitis.*

Idem error tribuitur Euſtatio Epiſcopo Sebaſtæ, quem cum aliis damnavit Concilium Gangrenſe, & Vigilantio a S. Hieronymo libro contra ipſum.

Mahometes etiam in ſuo Alcorano omnium Sanctorum cultum prohibuit. Hunc etiam rejecit Jo: Vicleffus, ut refert Thomas Waldenſis, *Tom. 3. tit. 13.*

II. Hos patronos ſecuti ſunt Acatholici moderni. Lutherus enim quamvis *in l. de præparat. ad mortem. In explicatione ſalut. Angelica.* Et *in Epiſt. ad Erphordienſes* Sanctorum invocationem, & cultum non damnet, dicens: *Quamobrem quamquam ſupervacaneum ſit Sanctos colere, nec tamen eos putarim refpuendos, aut condemnandos eſſe, qui Sanctos adhuc colunt, nulla præſumpta fiducia: Quidquid enim Sanctis faciunt, Chriſto faciunt.* Attamen de more inconſtans, Sanctorum cultum tamquam diabolicum poſtea reprobavit.

Calvinus autem, *l. 1. Inſt. cap. 12. §. 2.* quem omnes Sectarii ſequuntur, ſolita impudentia ita loquitur: *Quem Sanctis cultum deferunt Papiſtæ, nihil reipſa differre a Dei Cultu palam eſt, promiſcue enim, & Deum, & illos adorant, niſi quod, dum urgentur, exceptione hac evadunt, Deo ſe illibatum ſervare quod ſuum eſt, quia latriam illi relinquant &c.*

§. II.

Reſolvitur Prima Pars.

III. Dico. Sancti Angeli, & Sancti ab Eccleſia canonizati aliquo cultu venerandi ſunt. Eſt Catholicum dogma in Tridentino, *Seſſ. 25.* definitum. In hujus probationem recolenda ſunt, quæ ſupra diximus de invocatione Sanctorum, & in Vera Eccleſia, *Tom. 2. p. 2, art. 14. §. 5. &c.* De Sanctis Angelis Scriptura dicit in veteri Teſtamento pluries fuiſſe ab hominibus Sanctis aliquo cultu honoratos, eumque admiſiſſe, quod non eſſet factum ſi illicitum eſſet. Ita Joſue, *c. 5. v. 13.* Viſo Angelo, & audito, quod eſſet princeps exercitus Domini, dicitur: *Cecidit Joſue pronus in terram, & adorans*, ait: *Quid Dominus meus loquitur ad ſervum ſuum?* Ecce honor eximius a Joſue exhibitus Angelo propter ejus excellentiam, & ab eo acceptatus, ait enim: *Solve calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas, Sanctus eſt. Fecitque Joſue ut ſibi fuerat imperatum.* Id autem quod ſolet opponi de Angelo, qui noluit adorari a S. Joanne ſolutum fuit ſupra, *Q. 5. Dub. 3. §. 4. n. 35.*

IV. Eadem Scriptura refert, homines Sanctos adhuc viventes permiſiſſe aliquo cultu ſe honorari. Sic 3. Reg. 18. v. 7. *Cumque Abdias eſſet in via, Elias occurrit ei: qui cum cognoviſſet eum, cecidit ſuper faciem ſuam, & ait: Nam tu es Domine mi Elias?* Ecce honorem, quem Abdias exhibuit Eliæ, & tamen ipſe admiſit. Abdias autem, ut ibi dicitur, erat adminiſtrator Domus Regis Achab, & Princeps: & tamen Eliam virum ſimplicem, ſed gratia Dei plenum, vocavit Dominum ſuum, & pronus honoravit.

Idem legitur, *4. Reg. 2. v. 15.* Quod *Videntes filii Prophetarum, qui erant in Jericho, dixerunt, requievit ſpiritus Elia ſuper Eliſeum, & venientes in occurſum ejus, adoraverunt eum proni in terram.* Quod ibidem, *c. 4. v. 37.* de vidua, cujus filium Eliſeus a mortuis ſuſcitaverat, dicitur: *Venit illa, & corruit ad pedes ejus, & adoravit ſuper terram.* Honor autem ille, quo ſeguntur honorati Angeli, & Sancti viri, non erat mere civilis, & politicus, quia in eis non venerabantur aliquam excellentiam naturalem, & humanam, aut civilem: ſed Joſue veneratus fuit Angelum, quia dixit ſe eſſe Principem exercitus Domini, Abdias Eliam, quia virum Dei gratia plenum, filii Prophetarum, & Vidua Eliſeum quia Spiritus Dei ab Elia in ipſum tranſierat, & quia Dei virtute ſuſcitaverat filium ejus; ergo erat cultus & honor Sacer, ac Religioſus, quo in illis venerabantur Deum, ac Dei virtutem, quæ ipſos repleverat.

V. Si ergo cultu religioſo honorari poſſunt Angeli, & homines adhuc viventes, cur non poterunt honorari Martyres, cæterique Sancti, qui præſtantiori excellentia gratiæ inamiſſibiliter cum Deo in Cælis fruuntur? Hunc honorem eis promiſit Chriſtus Jo: 12. v. 26. *Si quis mihi miniſtraverit, honorificabit eum Pater meus*, & Matth. 19. verſ. 28. Apoſtolis, qui eum ſecuti fuerant dixit: *Cum ſederit filius hominis in ſede Majeſtatis ſuæ, ſedebitis, & vos ſuper ſedes duodecim judicantes duodecim tribus Iſrael.* Quis autem honorare recuſabit eos, quos ſcit ſeſſuros cum ſupremo Judice, quaſi conjudices? Bene igitur dixit David Pſalm. 138. v. 17. *Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui Deus.*

VI. Hac veritate perſuaſi primitivi Chriſtiani, Martyres colere, Baſilicas in eorum memoriam erigere, & anniverſaria feſta celebrare cœperunt, adeo ut Ethnici, & poſtea Manichæi, ut ſupra tetigimus, putarent Chriſtianos idololatriam non extinxiſſe, ſed mutaſſe dando martyribus eumdem cultum, quem ſuis diis exhibebant gentiles; ladeo ut referente Euſebio, *l. 4. Hiſt. cap. 15.* quidam Chriſtiani nominis hoſtes maxime Judæi ſuggererent Nicetæ, ut Proconſulem moneret, ne cadaver (S. Polycarpi, qui tunc illuſtre martyrium conſummaverat) Chriſtianis donaret. *Ne forte, ut ajebant, relicto crucifixo, hunc deinceps colere incipierent.* Et lib. 8. 6. Corpora regiorum cubiculariorum, quæ poſt martyrium tradita fuerant ſepulturæ: *Ipſi eorum legitimi Domini erui e ſepulchro, & in mare projici oportere cenſuerunt, ne quis illos ſepulchris conditos, pro diis, ut ipſi quidem opinabantur, reputans in poſterum adoraret.*

Hæc inviſte probant, primis illis ſeculis martyribus ſpecialem honorem fuiſſe tributum, ut Ethnici crederent licet falſo a Chriſtianis pro diis haberi. Et Victor Vitenſis, *lib. 1. de Perſecut. Africana* narrat, quod cum Theodoricus Sanctum virum Armogaſten nec minis, nec pœnis a fide catholica poſſet avertere, & proinde capite truncari juſſiſſet, a Jucundo presbytero Ariano prohibetur dicente: *Poteris cum diverſis afflictionibus interficere. Nam ſi gladio peremeris, incipient eum Romani martyrem prædicare.*

VII. Ejuſdem veritatis teſtes ſunt omnium ſeculorum Patres. Irenæus, *l. 3. contra Hæreſ. cap.* 20. (modo 18.) Baſilidianos, quod ad tantam temeritatem progreſſi ſunt, *ut Martyres ſpernant &c.* addens, quod *a Chriſto confundentur omnes, qui inhonoraverunt eorum martyrium.* A Chriſto ergo confundentur Calviniſtæ, qui Martyres inhonorant, & qui ejuſdem Irenæi cineres exhumatos inventum ſparſerunt. De Cypriano non loquor: quam enim honorifice de martyribus loquatur ſuperius *Epiſt.* 37. vidimus; ſicut nec de aliis Patribus quos de invocatione Sanctorum ſuperius laudavimus. Origenes, Homil. 3. in diverſos de SS. Innocentibus: *Bene* (inquit) *& ſecundum voluntatem Dei eorum memoriam Sancti Patres celebrare mandaverunt ſempiternam &c.* Euſebius item, *l. 13. Præparat. Evang. cap.* 11. Ubi enim ex Platone dixit, eorum mortem, qui vitam glorioſe profuderint, celebrari oportere, ſubjungit: *Qui quidem in hominum Deo chariſſimorum obitus egregie conveniunt, quos vera pietatis milites jure appellaveris. Nam & eorum ſepulchra celebrare, & preces ibi, votaque nuncupare, & beatas illorum animas venerari conſuevimus, idque a nobis merito fieri ſtatuimus.* His certe nihil apertius pro antiqua Martyrum veneratione apud Græcos.

VIII. Sed etiam apud Latinos hoc idem fuiſſe antiquitus obſervatum teſtimonium jam protulimus ex Cypriano, Ambroſio